

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Hany Pipkové v právní věci **žalobkyně: I. K.**, zastoupené JUDr. Vladimírem Fesslem, advokátem se sídlem v Ostravě, 28. října 108, proti **žalovanému Krajskému úřadu kraje Vysočina, se sídlem v Jihlavě, Žižkova 57**, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 29 Ca 14/2003 - 18 ze dne 19. 6. 2003,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á.**
- II.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností se žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) domáhá zrušení nadepsaného usnesení Krajského soudu v Brně, kterým byla odmítnuta její žaloba. Okresní úřad v Třebíči dne 27. 3. 2002 vydal na žádost stěžovatelky listinu označenou jako potvrzení o nabytí československého státního občanství R. U. Touto listinou okresní úřad potvrdil, že R. U., posledně bytem M. B., S. 397, o. T., byl státním občanem Československé socialistické republiky a zároveň státním občanem České socialistické republiky. Dále je v listině uvedeno, že toto občanství nabyl podle ust. § 1 a § 2 zákona č. 39/1969 Sb., o nabytí a pozbývání státního občanství České socialistické republiky, a ust. § 3 Ústavního dekretu č. 33/1945 Sb. Správní žalobou se stěžovatelka u krajského soudu domáhala, aby soud „zrušil §

3 zákona č. 33/1945 Sb.“ z tohoto potvrzení. Krajský soud v daném případě s odkazem na ust. § 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) dospěl k závěru, že není splněna jedna z podmínek řízení, přičemž jde o nedostatek neodstranitelný. Nedostatek podmínky řízení spočívá dle soudu v absenci soudně přezkoumatelného správního rozhodnutí. Návrhem na zahájení řízení (žalobou) byl v daném případě dle soudu napaden úkon správního orgánu, kterým nebyly zakládány, měněny, rušeny nebo závazně určovány práva a povinnosti stěžovatelky, a jde tedy o úkon, který soudu nepřísluší přezkoumávat. Z tohoto důvodu soud žalobu ve smyslu ust. § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. odmítl.

Stěžovatelka ve své kasační stížnosti neidentifikuje důvod odkazem na konkrétní ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s., nicméně z obsahu podání Nejvyšší správní soud vyvodil, že dovozuje důvod uvedený v ust. § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., tj. nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení. Ve stížnosti uvádí, že chce pro sebe požádat o státní občanství Spolkové republiky Německo. K žádosti musí předložit potvrzení o nabytí českého občanství u sebe, svého otce a dědy. V případě, že některý z jejích předků, tj. otec nebo děd, nabyt občanství České republiky na základě vlastní žádosti, ztrácí možnost nabytí německého občanství každý z jeho potomků. Podle ust. § 3 ústavního dekretu č. 33/1945 Sb., na nějž je v žalobou napadeném potvrzení odkazováno, se státní občanství Československé republiky nabývalo na základě žádosti. To podle stěžovatelky znamená, že pokud napadené potvrzení nebude změněno, nemůže požádat o německé občanství, resp. o něj může požádat, ale tato žádost jí bude zamítnuta. Domnívá se, že by byla ve svých právech krácena v souvislosti s „rozhodnutím správního orgánu“ a že tedy její žaloba je oprávněná, řádně odůvodněná a že ona sama splňuje podmínku žalobní legitimace dle § 65 s. ř. s. Dále se stěžovatelka domnívá, že soud nemohl řádně posoudit její žalobu bez projednání získání československého občanství paní I. U., manželky pana R. U., neboť státní občanství manželky bylo podmínkou pro podání žádosti, na základě níž bylo možné podle ust. § 3 ústavního dekretu č. 33/1945 Sb. státní občanství získat. Jak dále uvádí stěžovatelka, krajský soud vyloučil ve smyslu ust. § 39 odst. 2 s. ř. s. projednávání žaloby proti potvrzení o nabytí československého státního občanství v případě I. U. k samostatnému projednání, a to usnesením bez možnosti podat opravné prostředky. Na základě výše uvedených důvodů stěžovatelka navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížností napadené usnesení Krajského soudu v Brně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Ze spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že dne 7. 12. 1950 vydal Krajský národní výbor v Ostravě výměr o vrácení československého státního občanství „podle § 3 dekretu číslo 33/45 Sb. a § 1 nařízení číslo. 252/1949 Sb.“ panu R. U.

Podle ust. § 2 s. ř. s. poskytují soudy ve správním soudnictví ochranu veřejným subjektivním právům fyzických i právnických osob způsobem stanoveným tímto zákonem a za podmínek stanovených tímto nebo zvláštním zákonem a rozhodují o dalších věcech, v nichž tak stanoví tento zákon. Podle ust. § 65 odst. 1 s. ř. s. kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení úkonem správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují jeho práva nebo povinnosti (dále jen „rozhodnutí“), se může žalobou domáhat zrušení takového rozhodnutí, popřípadě vyslovení jeho nicotnosti, nestanoví-li tento nebo zvláštní zákon jinak. Podle ust. § 70 písm. a) s. ř. s. jsou ze soudního přezkoumávání vyloučeny úkony správního orgánu, které nejsou rozhodnutími. Podle ust. § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. nestanoví-li tento zákon jinak, soud usnesením odmítne návrh, nejsou-li splněny jiné podmínky řízení a tento nedostatek je neodstranitelný nebo přes výzvu soudu nebyl odstraněn a nelze proto v řízení pokračovat. Podle ust. § 3 ústavního dekretu presidenta republiky č. 33/1945 Sb., o úpravě

československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské (dále též „ústavní dekret č. 33/1945 Sb.“), mohly osoby, které pozbyly československého státního občanství podle § 1 tohoto dekretu, požádat u místně příslušného okresního národního výboru (okresní správní komise) nebo zastupitelského úřadu o jeho vrácení. O takovéto žádosti rozhodoval podle volné úvahy krajský národní výbor na návrh okresního národního výboru.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení Krajského soudu v Brně v rozsahu důvodů uplatněných v kasační stížnosti a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Krajský soud v Brně žalobu odmítl z důvodu uvedeného v ust. § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť v daném případě nebyly splněny podmínky řízení před správním soudem a tento nedostatek byl neodstranitelný. Nedostatek podmínek přitom soud spatřoval v absenci rozhodnutí ve smyslu ust. § 65 odst. 1 s. ř. s. Podstatou sporu tak v daném případě je, zda potvrzení vydané správním orgánem, kterým bylo osvědčeno, že pan R. U. byl státním občanem Československé socialistické republiky a zároveň státním občanem České socialistické republiky, je či není úkonem, kterým se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují práva nebo povinnosti.

Po posouzení všech okolností případu dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že uvedené potvrzení není rozhodnutím ve smyslu legislativní zkratky zavedené v cit. ustanovení. Přitom zvážil zejména následující skutečnosti. Předně má Nejvyšší správní soud za to, že uvedeným potvrzením se práva a povinnosti nezakládají, nemění nebo neruší, jinými slovy, že nejde o konstitutivní rozhodnutí správního orgánu, neboť pan R. U. byl státním občanem a státní občanství získal na základě své žádosti rozhodnutím podle ust. § 3 ústavního dekretu č. 33/1945 Sb.

Rozhodnutím ve smyslu ust. § 65 odst. 1 s. ř. s. je však i správní akt, kterým se závazně určují práva nebo povinnosti. Proto bylo dále předmětem posouzení Nejvyššího správního soudu, zda se v případě vydaného potvrzení nejedná o tento typ rozhodnutí ve smyslu cit. ustanovení, který by soudnímu přezkumu za splnění ostatních podmínek stanovených právním řádem podléhal. Soud má v souladu s teorií správního práva za to, že je nutno rozlišovat mezi správními akty a jinými správními úkony. A v daném případě konkrétně mezi deklaratorním správním aktem a jiným správním úkonem ve formě osvědčení (resp. potvrzení). Při posouzení této otázky je nutno vyjít ze skutečné povahy úkonu správního orgánu v dané věci a nespoléhat pouze na jeho formální podobu nebo označení, neboť právní řád České republiky v některých případech označuje správní rozhodnutí ve smyslu ust. § 65 s. ř. s. jako osvědčení a naopak. Rovněž není rozhodné, zda správnímu úkonu předchází formální správní řízení a případně podle jakého procesního předpisu je v tomto řízení postupováno. Deklaratorním správním aktem (rozhodnutím) se autoritativně zjišťují a potvrzují existující vztahy správního práva, jeho místo je tam, kde je existence konkrétního správního vztahu sporná, pochybná nebo když potvrzení závisí na výkladu neurčitěho právního pojmu (obdobně srov. Staša, J. in Hendrych, D. a kolektiv: Správní právo. Obecná část. 5. vydání. Praha 2003, str. 117-118). Oproti tomu osvědčení, resp. potvrzení, je jiným úkonem správního orgánu odlišným od správního aktu, který úředně potvrzuje skutečnosti, které jsou v něm uvedeny. Na rozdíl od deklaratorního správního aktu se osvědčení vydává v případech, kdy není třeba autoritativního zjištění, kdy není o věci pochybnost nebo spor a kdy není zapotřebí ani jinak použít správního uvážení nebo vyložit neurčitý pojem, neboť se osvědčují, resp. potvrzují skutečnosti úředně známé (srov. též stejný zdroj, str. 185 - 186). Z uvedených pojmových vymezení podle Nejvyššího správního soudu

vyplývá, že zatímco deklaratorní správní akt splňuje znaky rozhodnutí ve smyslu ust. § 65 odst. 1 s. ř. s., neboť se jím závazně určují práva nebo povinnosti, osvědčení, resp. potvrzení ve výše uvedeném pojetí tyto znaky nemá, neboť pouze osvědčuje skutečnosti, o kterých není sporu a které jsou úředně známé.

Nejvyšší správní soud tedy následně posoudil, zda se v případě potvrzení o státním občanství vydaného Okresním úřadem v Třebíči jedná o rozhodnutí deklaratorního charakteru, které soudnímu přezkumu v řízení o žalobách podle hlavy II dílu I s. ř. s. podléhá, nebo zda se jedná o osvědčení skutečnosti, o které není sporu, které takovému soudnímu přezkumu nepodléhá. Uvážil přitom, že pan R. U. získal státní občanství na základě správního rozhodnutí ze dne 7. 12. 1950 vydaného podle ust. § 3 ústavního dekretu č. 33/1945 Sb. Stěžovatelka jako vnučka požádala o vydání potvrzení o existenci státního občanství svého předka podle zákona č. 40/1993 Sb., které jí bylo vydáno. Šlo přitom o osvědčení existence státního občanství fyzické osoby, o kterém nebylo mezi stranami sporu. Skutečnost, že pan R. U. byl státním občanem a na základě jaké právní skutečnosti se jím stal, byla správnímu orgánu úředně známa, pro potvrzení tohoto správního vztahu nebylo třeba použít ani správního uvážení, ani aplikovat neurčitý právní pojem. Za takových okolností dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že předmětné potvrzení o státním občanství je jiným správním úkonem ve formě osvědčení, které nesplňuje znaky rozhodnutí ve smyslu ust. § 65 odst. 1 s. ř. s. Nejvyšší správní soud se tak ztotožnil se závěrem Krajského soudu v Brně a má za to, že napadené usnesení Krajského soudu v Brně o odmítnutí žaloby ve smyslu ust. § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. je zákonné.

Pouze pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že i kdyby se v daném případě jednalo o rozhodnutí ve smyslu ust. § 65 odst. 1 s. ř. s., nebyla by splněna podmínka žalobní legitimace stěžovatelky podle uvedeného ustanovení. Jak totiž vyplývá z jeho znění, domáhat se žalobou zrušení rozhodnutí, popř. vyslovení jeho nicotnosti, může pouze ten, kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení rozhodnutím. V daném případě by tak nemohla zákonnost potvrzení o státním občanství osoby, jíž je vnučkou, stěžovatelka žalobou naříkat, neboť jím není zkrácena na svých právech ve smyslu cit. ustanovení. Ve věci je pouhým zájemníkem, interesentem, jehož vlastní právo není předmětem řízení, ale odvisí od sporného statusu jiné osoby. I zde by šlo o chybějící podmínku řízení, tento nedostatek by byl neodstranitelný a krajský soud by musel takové podání usnesením odmítnout, tentokrát podle ust. § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud se rovněž neztotožnil s námitkou, že krajský soud nemohl řádně posoudit předmětnou žalobu bez současného projednání žaloby proti potvrzení o státním občanství paní I. U. V daném případě totiž se soudního spisu zjistil, že podmínky pro vydání usnesení podle ust. § 39 odst. 2 s. ř. s. o vyloučení této žaloby k samostatnému projednání byly splněny, toto usnesení obsahuje veškeré náležitosti stanovené zákonem a projednání obou žalob ve společném soudním řízení by nemohlo mít vliv na závěr krajského soudu, že v případě potvrzení o státním občanství pro pana R. U. se o rozhodnutí ve smyslu ust. § 65 odst. 1 s. ř. s. nejedná.

Nejvyšší správní soud tedy z výše uvedených důvodů nezjistil naplnění důvodu kasační stížnosti podle ust. § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. a kasační stížnost proti napadenému usnesení proto podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalovaný měl ve věci úspěch, prokazatelné náklady řízení o kasační stížnosti mu však nevznikly. Soud mu proto náhradu nákladů řízení nepřiznal (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.).

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky (§ 53 odst. 3 s. ř. s.)

V Brně dne 2. srpna 2004

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu